

Hur man lär sig våld

I EN CENSURDISKUSSION i TV hörde vi auktoriteter som Ulla Åhgren-Lange och Joachim Israel. Andra auktoriteter har under årens lopp yttrat sig i samma ämne och på ungefär samma sätt (bortsett från att professor Israel refererade en i och för sig intressant ny undersökning). Nu liksom tidigare ropar man på forskning och behov av »longitudinella observationer», »uppföljningsresultat» o s v beträffande massmedias påverkan.

Behovet finns och bör naturligtvis framhållas, både i och för sig och som motvikt mot de kategoriska åsikter man genom åren hört beträffande filmcensurens vara eller ickevara. Åsikter som ofta grundats betydligt mer på tro, tycken och ett rikt känsloliv än på underlag av fakta.

Men nu går vi alltså och väntar på resultat av dessa forskningar på lång sikt — dessa resultat som kanske visar sig i nästa generation.

CENSURFRAGAN belyst mot bakgrunden av redan kända inlärningspsykologiska mekanismer är något jag i flera år har väntat på — men förgäves.

Kunde man inte tänka sig att i väntan på resultaten av de pågående forskningarna dra in och

tillämpa några sedan länge kända och väl dokumenterade förhållanden från inlärningspsykologin?

I diskussionen om filmcensur — de delar av den som jag haft möjlighet att följa — har fortfarande saknats de tacksamma paralleller, som varje ute på fältet arbetande lärare känner till och skulle kunna upplysa om.

De pedagogiska metoderna bygger ju bl a på inlärningspsykologiska mekanismer, som styr mänskliga reaktioner och beteenden.

TANKE **strecket**

Vi vet att inläring är en komplicerad akt, som påverkas av såväl personlighet som det erbjudna kunskapsstoffets beskaffenhet. Vi vet att den känslomässiga förhandsinställningen betyder mycket för uppfattning och inprägling.

Vi lär oss lättare sådant som har en känsloladdning än det som lämnar oss oberörda. Man tänker inte alltid på att även sådant som vi inte gillar kan påverka oss och dirigera vårt beteende.

BLAND DE viktigaste vägarna för inlärande är dels individens tendens att ta efter, dels en företeelses upprepande. Härmar gör vi, antingen vi vill eller inte.

Det som för oss ter sig förebildligt tar vi efter genom en viljestyrd eftergift för härmningstendenser. Det som vi ogillar kan utan att vi märker det ävenledes komma att diktera vårt handlande, särskilt om vi möter fenomenet tillräckligt ofta.

Vi avskyr t ex våld, men ser vi tillräckligt mycket av den sortens, finns risk att vi blir avtrubbade. Beteendet blir banat och i en situation, när självkontrollen släpper, slår våldet igenom som enda möjlighet att lösa en konflikt och varje annan problemlösning blockeras.

Tendensen till våldshandlingar finns som primär drift hos människor och andra djur. Den primitiva aggressiviteten uppges av djurpsykologen Konrad Lorenz och andra vara ett av villkoren för släktets fortbestånd.

Domesticeringen innebär försök att överleva med andra metoder än djungelns lag: Äta eller ätas. Återfall till primitivreaktionerna underlättas givetvis hos männi-

skodjuret genom flitigt umgänge med underhållningsvåld.

MAN BEHÖVER bara exemplifiera med den pojkvasker som under flitigt umgänge med Cartwright-filmer får upp sin primitiva aggressivitet till ytan. Filmidolen ger den patoplastiska utformningen av våldshandlingen: Med »skott från höften» skjuter pojkvaskern ner ett par kamrater. Ett exempel på både härmning — idolens beteendemönster — och inprägling genom flitig konsumtion av underhållningsvåld.

Detta är inte avsett som ett inlägg för eller emot filmcensur. Jag vill bara framhålla det väsentliga i att inte stirra sig blind på bristande direkta forskningsresultat på just detta område, när vi har hela inlärningspsykologins enorma källor av rön och erfarenheter att ösa ur för tillämpning.

Inlärningspsykologins forskningsresultat torde utan vidare kunna tillämpas i diskussionen om filmers inverkan på publikens beteendemönster. Och under tiden väntar vi på entydiga resultat av den forskning, som är direkt inriktad på massmedia.

Inga-Greta Agrell